

Zaak C-21/24

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

12 januari 2024

Verwijzende rechter:

Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Zaragoza (handelsrechter nr. 1 Zaragoza, Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

10 januari 2024

Verzoekende partij:

CP

Verwerende partij:

Nissan Iberia S. A.

Voorwerp van het hoofdgeding

Prejudiciële procedure – Kartels – Artikel 101 VWEU – Richtlijn 2014/104/EU – Schadevergoeding wegens inbreuk op het mededingingsrecht – Termijn voor het instellen van de schadevordering – Verjaring

Voorwerp en rechtsgrond van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Vergoeding van schade die is veroorzaakt door een inbreuk op het mededingingsrecht – Toepassing van de nationale regeling tot omzetting van de Europese richtlijn op schadevorderingen die na die omzetting zijn ingesteld wegens feiten die vóór de omzetting hebben plaatsgevonden – Verplichte karakter van de instelling van de schadevordering – Verjaringstermijn van de schadevordering – Berekening van de verjaringstermijn – Prejudiciële karakter van administratieve sanctiebesluiten – Problematiek van de bekendmaking van die administratieve sanctiebesluiten

Prejudiciële vragen

- 1) Bevat het Unierecht een rechtsgrondslag voor het onderscheid tussen de mogelijkheid om een schadevordering wegens inbreuk op het mededingingsrecht in te stellen en de verplichting daartoe, of dient de benadeelde partij die vordering daarentegen in te stellen, en begint de verjaringstermijn te lopen, zodra hij kennis heeft of redelijkerwijs kennis kan hebben van zowel het feit dat hij schade wegens die inbreuk heeft geleden als de identiteit van de pleger van de inbreuk?
- 2) Moet voor het instellen van een schadevordering in rechte worden gewacht tot de sanctie definitief is geworden, of moet daarentegen worden aangenomen dat indien in het – volledig bekendgemaakte – besluit van de Comisión Nacional del Mercado y la Competencia (nationale commissie voor markten en mededinging, Spanje; CNMC) wordt vermeld wie de plegers van de betrokken inbreuk zijn, hoe lang de inbreuk precies heeft geduurd en op welke producten die inbreuk betrekking had, de schadevordering in rechte kan worden ingesteld en de verjaringstermijn begint te lopen?
- 3) Moet, met het oog op de bepaling van de aanvangsdatum van de verjaringstermijn, de volledige bekendmaking van de sanctie op de officiële en openbare website van de CNMC worden gelijkgesteld met de bekendmaking van de samenvatting van het besluit die wordt verricht door de Europese Commissie in het Publicatieblad van de Europese Unie, gelet op het feit dat de besluiten van de CNMC enkel op haar officiële website worden bekendgemaakt?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

VWEU: artikelen 101, 102 en 267

Richtlijn 2014/104/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014 betreffende bepaalde regels voor schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op de bepalingen van het mededingingsrecht van de lidstaten en van de Europese Unie: artikel 22, lid 1

Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag

Arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaken C-637/17, C-267/20, C-453/99, C-557/12, C-295/04 en C-298/04, beschikking van het Hof van Justitie van de Europese Unie in zaak C-199/22, en conclusie [van de advocaat-generaal] in zaak C-605/21

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Constitución Española (Spaanse grondwet): artikel 9, lid 3, artikel 24, lid 1, en artikel 117, lid 1

Ley de Enjuiciamiento Civil (wetboek van burgerlijke rechtsvordering): artikel 22, artikel 43 en artikel 455, lid 1

Ley de Defensa de la Competencia (wet betreffende de bescherming van de mededinging): artikelen 13 en 74 en eerste overgangsbepaling

Código Civil (burgerlijk wetboek): artikel 1902 en artikel 1968, lid 2

Real Decreto-ley 9/2017, de 26 de mayo, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores (koninklijk wetsbesluit 9/2017 van 26 mei 2017 tot omzetting van de richtlijnen van de Europese Unie op financieel, handels- en gezondheidsgebied, en betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers)

Arresten 19/2008 en 192/2009 van de Tribunal Constitucional (grondwettelijk hof, Spanje)

Arresten 651/2013, 926/2023, 947/2023, 528/2013, 511/2018, 112/2022, 434/2021 en 780/2021 van de Tribunal Supremo (hoogste rechterlijke instantie, Spanje)

Arrest 118/2023 van de Audiencia Provincial de Zaragoza (rechter in tweede aanleg van de provincie Zaragoza, Spanje)

Korte beschrijving van de feiten en van het hoofdgeding

- 1 CP heeft een vordering ingesteld tegen Nissan Iberia S.A. waarin hij verzoekt om vergoeding van de schade die hij heeft geleden als gevolg van de aanschaf van een voertuig, in lijn met de sanctie die verweerster is opgelegd door de Comisión Nacional del Mercado y la Competencia (nationale commissie voor markten en mededinging, Spanje; hierna „CNMC”).
- 2 In de opvatting van de verwijzende rechter was die vordering verjaard, aangezien de termijn voor het instellen daarvan was begonnen te lopen vanaf de datum van volledige bekendmaking van het besluit van de CNMC op haar officiële website, zonder dat hoefde te worden gewacht tot dat besluit definitief was geworden.
- 3 De Audiencia Provincial de Zaragoza heeft het hoger beroep tegen de beslissing van die rechter gedeeltelijk toegewezen door het gegrond te verklaren in zoverre de vordering niet was verjaard en te verklaren dat de termijn moest worden berekend vanaf het definitief worden van het besluit van de CNMC bij arrest van de Tribunal Supremo.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 4 Verweerster vraagt zich af of het recht en de rechtspraak van de Unie zich ertegen verzetten dat een nationale regel aldus wordt uitgelegd dat de verjaringstermijn

voor schadevorderingen wegens mededingingsversturende gedragingen niet begint te lopen vanaf de datum van volledige officiële bekendmaking van het administratieve sanctiebesluit van de nationale mededingingsautoriteit, zelfs wanneer dat sanctiebesluit in rechte wordt betwist.

- 5 Voorts vraagt verweerster zich af, gelet op de beginselen van rechtszekerheid en van niet-terugwerkende kracht van bepalingen, welke regeling van toepassing is op schadevorderingen die zijn ingesteld na de inwerkingtreding van richtlijn 2014/104/EU en de regeling houdende omzetting daarvan (wet betreffende de bescherming van de mededinging) en die betrekking hebben op feiten of administratieve besluiten die dateren van voor de inwerkingtreding van die regeling, wanneer de verjaringstermijn die krachtens de eerdere regeling op dergelijke vorderingen van toepassing was, niet was verstreken.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 6 Naar aanleiding van de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie met betrekking tot het vrachtwagenkartel zijn er in Spanje in de rechtsleer en in de rechtspraak verschillende opvattingen ontstaan over de retroactieve toepassing van de schadevergoedingsrichtlijn en de verjaringstermijnen en over de mogelijkheid om de schadevergoedingsrichtlijn contra legem in te roepen.
- 7 Volgens de verwijzende rechter zou de oplossing kunnen worden gevonden door een onderscheid te maken tussen het prejudiciële karakter van het eerdere besluit van de mededingingsautoriteit en de verjaringstermijn. In dit verband merkt hij op dat, wat de verjaring van schadevorderingen wegens inbreuken op het mededingingsrecht betreft, na arrest C-267/20 moet worden aangenomen dat de verjaringstermijn pas kan beginnen te lopen wanneer de benadeelde partij weet heeft, of geacht kan worden weet te hebben, van: a) het bestaan van de inbreuk, b) het bestaan van de schade, c) het causale verband tussen de inbreuk en de schade, d) de identiteit van de pleger van de inbreuk. Ofschoon de termijn van vijf jaar voor het instellen van de schadevordering volgens de nationale rechtspraak begint te lopen vanaf de bekendmaking van het sanctiebesluit in het Publicatieblad [van de Europese Unie], heeft de verwijzende rechter daar twijfels bij.
- 8 In ieder geval wijst hij op bepaalde belemmeringen voor de toepassing van die verjaringstermijn. In de eerste plaats is er geen rechtsregel die bepaalt dat de vordering pas ontstaat wanneer het eerdere besluit van de mededingingsautoriteit definitief is geworden. Sterker nog: na de wijziging van de wet betreffende de bescherming van de mededinging in 2007 is het bestaan van een voorafgaand administratief besluit waarin een mededingingsversturende gedraging wordt vastgesteld niet langer noodzakelijk om een rechtsvordering te kunnen instellen. Personen die zijn benadeeld door een inbreuk op het verbod van mededingingsversturende gedragingen, kunnen hun vordering tegen de plegers van de inbreuk nu rechtstreeks doen gelden voor de rechter, onafhankelijk van het onderzoek ervan door, of besluiten van, de mededingingsautoriteit.

- 9 In de tweede plaats rijst het probleem van het kennis hebben of krijgen van het besluit door de benadeelde partij. In het kader van de vorderingen tot vergoeding van door het kartel van autofabrikanten veroorzaakte schade moet als aanvangsdatum in theorie de datum van de bekendmaking van het administratieve besluit worden aangehouden. Op dat moment, waarop het bestaan van de inbreuk bekend wordt, worden de plegers nauwkeurig geïdentificeerd, wordt de duur van de onrechtmatige gedraging vastgesteld en kan het causale verband met de schade worden bepaald. Gelet op de vele vorderingen die in Spanje zijn ingesteld, los van de door de CNMC ingeleide sanctieprocedure, rijst de vraag welk moment moet worden genomen als referentiepunt voor het instellen van de vordering: de publicatie van het besluit op de website van de CNMC, het uitbrengen van een persbericht door de CNMC, de ruime verspreiding in de media op nationaal niveau, het definitief worden van het besluit bij een arrest van de Tribunal Supremo dat de sanctie bevestigt? Daarbij moet worden bedacht dat het arrest waarbij de sanctie wordt bevestigd niet wordt bekendgemaakt in een persbericht of in een officiële publicatie of op een vrij toegankelijke website, maar in een gerechtelijke databank waarvan het bestaan niet bekend is bij het algemene publiek.
- 10 Met betrekking tot de aanvang van de verjaringstermijn voor het instellen van een schadevordering rijst de vraag of moet worden uitgegaan van de datum van bekendmaking van het administratieve sanctiebesluit, dat niet altijd zal bestaan, omdat de schadevergoeding ook in een afzonderlijke civiele procedure kan worden gevorderd, of van de datum waarop dat besluit definitief is geworden.
- 11 De Audiencia Provincial de Zaragoza neigt tot de opvatting dat de verjaringstermijn voor het instellen van een schadevordering begint te lopen vanaf de bekendmaking van het sanctiebesluit, onverminderd de mogelijkheid dat de civiele procedure, wanneer deze eenmaal is ingeleid, kan worden geschorst om kennis te nemen van de gevolgen van de eventuele opeenvolgende bestuursrechtelijke uitspraken.
- 12 Een andere mogelijkheid zou zijn dat de verjaringstermijn aanvangt op de datum waarop het sanctiebesluit definitief wordt. In dat geval doet zich echter het probleem voor dat er twee soorten gerechtelijke procedures tegelijk kunnen worden gevoerd: de civiele procedure, in het kader waarvan de schadevordering wordt ingesteld, en de bestuursrechtelijke procedure, waarin de administratieve sanctie wordt aangevochten, met het risico dat er tegenstrijdige rechterlijke beslissingen worden gegeven met betrekking tot dezelfde feiten.
- 13 Daarnaast rijst de vraag welke regeling bepalend is voor de verjaring van schadevorderingen die zijn ingesteld na de inwerkingtreding van de regeling tot omzetting van richtlijn 2014/104/EU, maar die betrekking hebben op gedragingen of besluiten die dateren van vóór de inwerkingtreding van die richtlijn.